

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

AZ AGRÁRIPARI EGYESÜLÉS MINT A REGIONÁLIS GAZDASÁGI INTEGRÁCIÓ SZERVEZETE MAGYARORSZÁGON

MAJOR LAJOS dr.

Magyarországon a mezőgazdaságban végbemenő integrációs folyamat eredményeként 1976-ban — kísérleti jelleggel — négy agráripari egyesülés alakult. A szervezetek regionális jellegűek, tagjai élelmiszeripari és mezőgazdasági vállalatok. Az agráripari egyesülésen belül a résztvevők gazdasági, jogi önállóságukat megtartják. Az egyesülés keretében magas színvonalú koordináció, majd fokozatosan közös termelő-, feldolgozó tevékenység is kialakul. Az agráripari egyesülésekben a termelőeszközök új formája — az állami-szövetkezeti vegyes tulajdon — jelenik meg. A négy egyesülésben 64 vállalat vesz részt — 45 termelőszövetkezet, 5 állami gazdaság, 9 ipari üzem és 5 társulás —, amelyek több mint 250 ezer ha-on gazdálkodnak. Szervezetük felépítése demokratikus; a belépés önkéntes, a kilépés lehetsége adott. Legfelsőbb szervük az egyesülés tanácsa, amely a résztvevők törvényes képviselőiből áll. A résztvevők meghatározott nagyságú hozzájárulással alapító vagyont hoztak létre, amelyet évente saját vállalati fejlesztési alapjuknak meghatározott részével növelnek. Az eddigi tapasztalatok alapján az indulás biztató, a taggazdaságok közötti koordináció eredményes.

A TERMELÉSI VISZONYOK FEJLŐDÉSE

Az elmúlt években a mezőgazdaságban — a tudományos és technikai forradalom hatására — a termelőerők gyors fejlődése következett be. A nagyarányú gépesítés, az iparszerű termelési rendszerek elterjedése, a termelés szakosodása és még számos tényező jelentős üzemi, termelési koncentrációt eredményezett. Az állami gazdaságok átlagos területe az 1970. évi 5548 hektárról 1976-ra 6877 hektárra, a termelőszövetkezeteké pedig 1985 hektárról 3491 hektárra növekedett. A termelőerők fejlődésével nőtt a mezőgazdasági nagyüzemek termelési értéke is. Az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek évi termelési értéke az 1970. évihez viszonyítva az 1976. évre 194, illetve 184%-ra nőtt¹.

Az üzemi és a termelési koncentráció a gazdálkodásban alapvető követelményként állítja az üzemek elé a termelés hatékonyságának a növelését, amelynek — többek között — egyik eszköze a tevékenységi kör bővítése és a termelési folyamatok kiterjesztése. Ezt csak kevés mezőgazdasági nagyüzem tudja egyedül

¹ KSH Mezőgazdasági Zsebkönyv, 1975. és 1977. évi kiadványa.

megvalósítani. A gazdaságok és vállalatok közötti együttműködéssel azonban a lehetőség bővíthető, különös tekintettel arra is, hogy az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek nagy többségében már kialakultak a történelmileg optimálisnak mondható vállalati méretek. Fő feladat tehát — ahogy azt magas szintű párthatározatok megállapították — az ebben rejlő lehetőségek kihasználása, amit széles körben segíthetnek a különböző gazdasági társulások.

A vállalati együttműködés fejlesztésével kapcsolatban legjelentősebb megállapításokat a párt XI. kongresszusának határozata és programnyilatkozata tartalmazza, amelyet a következőkben lehet összefoglalni: *folymatni kell a szövetkezetek termelést szolgáló társulásainak, közös vállalkozásainak és vállalatainak a létrehozását, illetve meg kell teremteni a szocialista termelési viszonyok továbbfejlesztésének feltételeit. Ki kell dolgozni a gazdálkodás olyan új módjait és szervezeti formáit, amelyek elősegítik a mezőgazdaság további iparosodását, a mezőgazdasággal szoros kapcsolatban működő ipari vállalatok, illetve állami gazdaságok és szövetkezetek közös tevékenységét, összehangolt fejlesztését.*

Az összefoglalóan idézett fejlesztési célkitűzés találkozott néhány Hajdú-Bihar megyei nagygazdaság vezetőinek törekvéseivel, amelynek eredményeként megfelelő előkészítés és politikai állásfoglalás alapján 1976-ban az első, majd 1977. január 1-ével további három agráripari egyesülés alakult. Az egyesületek kísérleti jelleggel létesültek, a szükséges tapasztalatok szerzése érdekében.

A REGIONÁLIS GAZDASÁGI INTEGRÁCIÓ NEM MAGYAR SAJÁTÓSSÁG

Az agráripari egyesületekhez hasonló gazdasági integráció jellegű együttműködések létrehozására való törekvés nem magyarországi sajátosság. A környező szocialista államokban hasonló tendencia tapasztalható, amelynek eredményeként egyes államokban ez a folyamat vagy erőteljesen kibontakozott, vagy már végbement, vagy pedig ilyen jellegű gazdasági együttműködések most alakulnak. E kibontakozó integrációs folyamat részben eltér a magyarországi agráripari egyesületekben megvalósuló együttműködés jellegétől, ugyanakkor az ott létrehozott agráripari komplexumok, egyesületek stb. nem is igen felelnek meg mindenben a magyarországi társadalmi-gazdasági viszonyoknak és sajátosságoknak. Alapvető céljaik azonban közösek, nevezetesen:

- a társadalmi termelés hatékonyságának növelése;
- a fejlett szocialista társadalom termelőerőinek megfelelő és annak fejlődését elősegítő termelési viszonyok kialakítása;
- a tudomány eredményeinek céltudatosabb, tervszerűbb és gyorsabb bevétele a termelésbe, vagyis a tudomány termelőerővé válásának elősegítése;
- mindezek alapján az élelmiszerek és más mezőgazdasági termékek mennyiségének növelése és minőségük javítása.

AZ AGRÁRIPARI EGYESÜLETEK TARTALMA, CÉLJA ÉS SZERVEZÉSÉNEK ALAPELVEI

Az egyesületek tartalmát, létrehozásának célját és szervezésének alapelveit politikai testületi határozat² állapította meg, amelyet a következőkben lehet összefoglalni:

² MSZMP KB Politikai Bizottsága 1976. március 25-i határozata.

Tartalma:

— az agráripari egyesülés vertikális gazdasági szervezet, amelyen belül a résztvevők gazdasági és jogi önállóságukat megtartva érvényesítik a termelésben való közvetlen érdekeltiséget;

— a meglevő üzemi keretek fenntartása lehetővé teszi a gazdaságok öntevékenységet, a helyi adottságok kihasználását, köztük a háztáji termelés magasabb szintű szervezethez;

— az egyesülésben a gazdálkodás, a fejlesztési források képzése az érvényes szabályozás általános keretei között történik.

Alapvető célja:

— a társadalmi termelés hatékonyságának a fokozása, a termelési viszonyok szocialista jellegének további erősítése;

— a termelőeszközök tulajdona új formájának (állami—szövetkezeti vegyes tulajdon) megjelenítése, amely jellegében közelít az össznépi tulajdonhoz;

— magas fokú közös tevékenység kialakításával a munka társadalmasítási fokának növelése és a szocialista elosztás elveinek következetesebb érvényre juttatása;

— a társadalom osztályszerkezetének egységesebbé tétele, a közösségi gondolkodás, a kollektív érzés továbbfejlesztése, a város és a falu közötti különbségek mérséklésének elősegítése.

A szervezés általános alapelvei:

— Fő követelmény, hogy az egyesülésben növekedjék a termelés hatékonysága, a föld racionális hasznosítása, a termelés kedvezőbb területi elhelyezése — koncentrációja — és szakosodása, az eszközök célszerűbb felhasználása, a szellemi erők összpontosítása, az irányítás színvonalának emelése, valamint a mezőgazdaság és a feldolgozó ipar szorosabb kapcsolata útján.

— A szervezésben az önkéntesség elvének kell érvényesülnie.

— Agráripari egyesülést tapasztalatszerzési céllal, egyedi elbírálás alapján a kormány engedélyével lehet szervezni.

AZ AGRÁRIPARI EGYESÜLÉSEK ALAKULÁSA ÉS GAZDASÁGI KERETEI

Az agráripari egyesülések szervezése — a már említett politikai alapelvek és a helyi kezdeményezések mellett — a következő rendezőelvek figyelembevételével történt:

— fő tevékenységük a népgazdaság számára fontos termékek, termények termelésére és feldolgozására irányuljon;

— a társuló állami gazdaságok, termelőszövetkezetek, élelmiszeripari és forgalmazó vállalatok gazdasági helyzete kiegyensúlyozott legyen és egymással már eddig is gazdasági kapcsolatban álljanak;

— többirányú tapasztalatszerzésre, összehasonlításra nyújtsanak lehetőséget, ezért az ország különböző termelő tájegységein alakuljanak és a fő tevékenységük, valamint a részt vevő vállalatok, feldolgozó ágazatok száma legyen eltérő;

— képezzenek területileg összefüggő, egységes táji és gazdálkodási körzetet.

Az ezen elvek alapján megalakult agráripari egyesülések 1976. évi főbb adatait az 1. táblázat tartalmazza.

Az egyesülések különböző termelőtípuson, különböző nagyságrendben és

JELLEMZŐ ALAPÍTÁSI ADATOK

1. táblázat

Megnevezés	Hajdúsági	Békéscsabai	Szigetközi	Kalocsai	A 4 agrár- ipari egye- sülésben összesen
	agráripari egyesülés \				
A résztvevők száma	16	2	17	9	64
ebből: termelőszövetkezet	14	14	10	7	45
állami gazdaság	1	2	1	1	5
társulás	—	4	1	—	5
ipari vállalat	1	2	5	1	9
Összes terület, ha	106 664	83 502	50 043	27 349	267 558
ebből: szántó, ha	73 518	71 414	38 698	22 116	205 746
Alapító vagyon, millió Ft	20	25	10,25	20	75,25
Várható évi fejlesztési hozzájárulás, millió Ft	130	45	25	14	214

különböző fő termelőprofilal alakultak. Így a *Hajdúsági Agráripari Egyesülés* elsősorban a kukorica-, a búza- és a cukorrépa-termelés hozamaiban meglevő különbségek megszüntetését és további növelését, továbbá a termelési szerkezetnek megfelelő baromfi-, sertés- és a későbbiekben marhahústermelést, valamint a juhtenyésztés fejlesztését tűzte ki célul. A *Békéscsaba és Környéke Agráripari Egyesülés* a hagyományos szántóföldi növények — búza, kukorica, cukorrépa, lucerna — hozamainak növelése mellett nagyarányban és összehangoltan fejleszti a vetőmagtermesztést, a feldolgozó ipar részére növeli a zöldségtermelést és a hizottsertés-előállítását. A *Szigetközi Agráripari Egyesülésben* az öntözőkapacitás növelésével a rét-legelő hozamait és a zöldségtermelés (üveg és fólia alatti) területét növelik, az állattenyésztésben pedig a szarvasmarha-állomány és a tejtermelés növelése a fő cél. A *Kalcsakörnyéki Agráripari Egyesülés* együttműködésének alapján és a tevékenység fő profilját a kedvező öntözési lehetőség, a fűszerpaprika- és a zöldségtermelés fejlesztése képezi.

Mind a négy egyesülés alapvető célkitűzése, hogy a közel azonos termőhelyi adottságok kihasználásával az egyesülésben részt vevő mezőgazdasági nagyüzemek termelési színvonalában, hozamaiban meglevő különbségeket megszüntesse. Ennek megfelelően elsősorban a koordinációs tevékenység jellemzi az egyesületek kezdeti munkáját. Az egyesületek célja azonban a közös gazdasági tevékenység kialakítása is, így az egyesületek jelentős nagyságú alapító vagyonnal indultak, amelyet évente meghatározott mértékben növelnek.

Az éves fejlesztési hozzájárulás a mezőgazdasági nagyüzemek esetében fejlesztési alapjuknak 20–25%-a lesz, az állami élelmiszeripari vállalatok pedig az egyesülettől átvett áru értékének — fejlesztési alapjuk terhére elszámolt — 1–3%-a.

Az egyesületek szervezete

Az egyesületek szervezeti felépítésében és működésében, a szövetkezeti és üzemi demokrácia az új viszonyoknak megfelelően továbbfejlesztve érvényesül. Ennek megfelelően a működés és a szervezeti felépítés elvei a következőkben foglalkozhatók össze:

- a belépés önkéntes, a kilépés lehetősége adott;
- a részt vevő gazdaságok jogai és kötelezettségei — vagyoni részarányuktól függetlenül — egyenlőek, a testületekben és a döntésekben egyenlő képvisellettal és szavazattal rendelkeznek;
- legfelsőbb testületi szerve az Egyesülés Tanácsa, amely a részt vevő gazdaságok törvényes képviselőiből áll;
- az egyesülés jogi személy, de az abban részt vevő gazdaságok megtartják gazdasági és jogi önállóságukat, jogaik egy részének gyakorlását azonban — önkéntes elhatározással — az egyesülésre átruházhatják;
- a taggazdaságok és vállalatok népgazdasági besorolásuknak megfelelő szabályozók szerint működnek;
- az egyesülés tisztségviselőit — elnök, elnökhelyettesek, ellenőrző bizottság elnöke — az Egyesülés Tanácsa titkosan, kétharmados szavazattöbbséggel választja.

Az egyesületek szervezete a fenti elvek figyelembevételével egységesen alakult ki és így mind a négy egyesülés főbb közös szervei a következők:

- Az Egyesülés Tanácsa,
- az Egyesülés Ellenőrző Bizottsága,
- az Egyesülés Igazgatósága (a függetlenített munkaapparat),
- az egyéb bizottságok,
- az Egyeztető Bizottság.

Az egyesülés fontos szervezeti részlege a döntést előkészítő, a végrehajtást szervező és az operatív feladatokat végrehajtó igazgatóság, amelynek egyszemélyi felelős vezetője és az egyesülés törvényes képviselője a tanács által megbízott igazgató.

Sajátos szervezet az egyesülés ellenőrző bizottsága — amely a részt vevő termelőszövetkezetek e tisztségre megválasztott, illetve a részt vevő állami vállalatok kijelölt küldötteiből áll —, mivel nemcsak az egyesülést ellenőrzi, hanem a résztvevőknek az egyesüléssel kapcsolatos kötelezettségeit is jogosult ellenőrizni.

Ugyancsak sajátos szervezet az egyeztető bizottság, amely az egyesületek működése keretében hozott döntésekkel kapcsolatos vitás kérdések megvizsgálására és döntéshozatalra hivatott. Az egyeztető bizottság az ágazati minisztérium képviselőjéből — aki egyben elnöke is a bizottságnak — és a vitás ügy tárgya szerint érdekelt állami, szövetkezeti, társadalmi szervek képviselőiből áll.

A szervezet működése

Az egyesülés tanácsa működése meghatározó jelentőségű. Az eddigi tapasztalatok szerint e szerv a testületi vezetés megfelelő kerete, melyben nyílt, őszinte viták folynak és felelősségteljes döntések születnek. Jó az a módszer, hogy az egyesületek tanácsa rendszeresen más-más tagjánál tartja tanácskozásait és azt üzemlátogatással, határszemlével kötik össze, ily módon is segítve, hogy az alapítók minél jobban megismerjék egymás helyzetét, mélyítsék kapcsolataikat. Az ülésekre meghívják a párt, a tanács, az MNB megyei illetékeseit, a tárgyalat témában érdekelt országos főhatóságok képviselőit és a MÉM-et.

Az ellenőrző bizottság a tulajdonosi belső ellenőrzést ellátó testület. Az ellenőrző bizottságra — a már vázolt sajátos feladatára tekintettel is — igen fontos feladatok hárulnak és tevékenységével jelentősen segítheti az egyesülés vezetését, a demokratizmus érvényesülését. Gyakorlati tevékenységük azonban az idő rövidsége miatt még nem értékelhető. A belső ellenőrzést azonban már a kezdeti

időszakban is erősíteni kell, hogy megelőzzék a számviteli és ügyviteli rend hiányosságait és az elszámolási fegyelem esetleges megsértését.

Az egyeztető bizottság ülésére eddig még egyik egyesülésben sem került sor, s ez a többségi elv szerinti döntések helyességét igazolja.

Az úgynevezett egyéb bizottságok működésére az egyesüléseknek nagy gondot kell fordítaniuk, mert ezek tevékenységükkel tehermentesíthetik az igazgatóságot, ugyanakkor ezzel bővül a demokratizmus fórumrendszere. Jelenleg a következő állandó jellegű szakbizottságok működnek az egyesülésekben: közgazdasági, termelési és szervezési, beruházási, tervezési. Beváltak az eseti jelleggel létrehozott bizottságok pl. a taggazdaságok és az egyesülés évi terveinek összehangolására, a szarvasmarha-, juh-, baromfi-, zöldség- stb. programok kidolgozására, a taggazdaságok időszaki mezőgazdasági munkáinak összefogására, értékelésére, az egymás közötti géphasználati díjak kimunkálására, egyeztetésére stb.

Az egyesülések függetlenített munkaapparátusa, az *igazgatóságok*, 10–15–20-as létszámmal alakultak. A megfelelő szakembergárda kiválasztása nem ment nehézségek nélkül. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az újszerű, bonyolult, összetett szakszfelelatok elméletileg, gyakorlatilag egyaránt képzett, hosszabb ideje eredményesen tevékenykedő szakemberek irányításával oldhatók csak meg. Ennek érdekében a szakemberek felvételében az egyesülés tanácsa döntött. Az igazgatóságok funkcionális osztályokra (főosztályokra) — állattenyésztési, növénytermelési, beruházási, közgazdasági, igazgatási stb. — tagozódnak.

Az egyesülések vagyoni helyzete

Az induló vagyon mértéke, valamint annak megosztása a különböző szektorhoz tartozó résztvevők között, a tapasztalatok szerint megfelelően sikerült. Ezt bizonyítja, hogy a vállalt anyagi kötelezettség teljesítése nem jelentett a résztvevők számára nehézséget. Az induló vagyon alapján a mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalatok tulajdoni részaránya az egyesülésekben általában 60–40%.

A fejlesztési hozzájárulás fizetésére még csak a Hajdúsági Egyesülésnél kerül sor, így annak gyakorlatáról még nemigen lehet képet alkotni. Előzetes számítások alapján azonban úgy tűnik, hogy a jelenlegi szabály változatlan érvényesítése bizonyos gondokat okozhat az érdekeltségi viszonyokban. A mezőgazdasági üzemek ugyanis évente az induló vagyon rájuk eső részénél nagyobb összegű fejlesztésialap-átengedést teljesítenek, az élelmiszeripari vállalatok pedig kisebbet. Ez a tendencia arra vezethet, hogy az induló 60:40 arány megváltozik: a mezőgazdasági vállalatok részaránya nő, az ipari vállalatok részaránya csökken. Így pl. két év alatt a Szigetközi Agráripari Egyesülésnél az arány várhatóan 80:20-ra, a Békéscsabai Agráripari Egyesülésnél 85:15-re módosulhat. Félő, hogy a fejlesztési hozzájárulás arányeltolódása érezteti hatását majd az érdekeltségi viszonyokban, hiszen az egyesülésekben a vagyoni betétarányos eredményfelosztás elve érvényesül.

AZ AGRÁRIPARI EGYESÜLÉSEK TEVÉKENYSÉGÉNEK TAPASZTALATAI

Az agráripari egyesülések tevékenységének eddigi eredménye a munka közös és összehangolt beindításában, a kapcsolatok kialakításában, a gazdasági tervek összeállításában és a megvalósításukhoz szükséges kezdeményezésekben foglalható össze.

Az agráripari egyesülések — elsősorban tapasztalatszerző jellegükre figyelemmel — közvetlenül a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium felügyelete alatt állnak, tevékenységüket azonban az ország meghatározott régiójában fejtik ki, tehát oda kell beilleszkedniük. Ez a kapcsolat a társadalmi és állami szervezetekkel egyaránt létrejött.

A taggazdaságokkal és vállalatokkal való *belső együttműködés* elmélyítése az egyesülések alapvető feladata. A belső kapcsolatok erősítésében a taggazdaságok és vállalatok közötti koordinációban jelentős feladat hárul az egyesülés testületi és szakmai vezetésére. Az együttműködést a demokratizmus jellemzi, amelyet folytonosan tovább kell erősíteni.

Jól alakul az *egyesülések közötti kapcsolat*, a kölcsönös tapasztalatszerzés, a módszerek átadása. E tekintetben a később alakult egyesülések sok hasznos módszert, megoldást vettek át a Hajdúsági Agráripari Egyesülettől. A jó együttműködés erősítése és a tapasztalatok kölcsönös hasznosítása mellett azonban célszerű, ha az egyes egyesülések tevékenységében a sajátos termelési, természeti, közgazdasági adottságok jobban kibontakoznak.

Az egyesülések működésének egyik legfontosabb eredménye a *középtávú termelési és fejlesztési tervek kidolgozása*. A tervek — figyelembe véve, hogy azok a tervidőszak közben, a taggazdaságok már elfogadott fejlesztési terveire is épülve készültek — a népgazdasági igényekkel, érdekekkel egybeeső, az alapításkor elhatározott tevékenységek fejlesztésére irányultak és az üzemi tervekkel összhangban vannak.

Az egyesülések közös fejlesztési terveinek néhány főbb célkitűzése:

A *Hajdúsági Agráripari Egyesülés* megkezdte évi 7,5 millió db broilercsirke kibocsátására alkalmas baromfitelep építését. A továbbiakban 10 ezer db-os szarvasmarha-hízótelep és 5 ezer férőhelyes juhtenyésznövendék-, évi 21 ezer db pecsényebárány-hizláló, valamint 5 ezer férőhelyes anyatelep építését tervezi.

A *Békéscsabai Agráripari Egyesülés* 30 ha üvegfelület építését és központi tenyészüzőtelep, agrokémiai telep és gépjavító üzem létesítését tervezi.

A *Szigetközi Agráripari Egyesülés* megkezdte az 1000 vagonos, manipuláló berendezéssel ellátott, zöldség- és burgonyatároló építését. Továbbá 5 ha-os hajtatóház és 3 db 800 férőhelyes tehenészeti telep építését tervezi.

A *Kalocsai Agráripari Egyesülés* központi agrokémiai telep építését kezdte meg, továbbá központi tenyészüzőtelep és fűszerpaprika-szárító és előfeldolgozó berendezések építését tervezi.

Az egyesülések szintjén a tervezett beruházások összege csaknem 2,5 milliárd Ft.

Az agráripari egyesülésnek *egyik* rendeltetése az egyesülésben résztvevők érdekeinek összehangolása és ezen, valamint a közös tevékenységen keresztül a nagyobb jövedelem realizálása, s ennek érdekében korszerű termelő beruházások létrehozása; a *másik*, s nem kevésbé fontos, sőt mondhatnánk elsődleges feladata azonban a térség komplex fejlesztésének elősegítése, a részt vevő gazdálkodó szervezetek termelési, gazdálkodási és jövedelmezőségi viszonyaiban fennálló különbségek csökkentése. Ennek érdekében erősíteni kell az egyesülés *koordinációs tevékenységét*. A tervezett fejlesztéseknek a hatékonyságot kell növelni, vigyázva azonban arra, hogy az egy-egy taggazdaság keretében megvalósított közös fejlesztés ne növelje a taggazdaságok közötti differenciáltságot.

A koordináló tevékenység azért is szükséges, mivel ahhoz nem, vagy — a beruházásokhoz képest — alig kell anyagi ráfordítás. Indokolt tehát, hogy az egyesülések közös és a taggazdaságok gazdasági, szervezeti, társadalmi jellegű céljai-

nak megvalósításában elsődleges helyet kapjon a közös tervezés, valamint a szervező és koordináló tevékenység. E téren a Hajdúsági Agráripari Egyesülés gazdaságaiban már az első év is eredménnyel járt. A múlt év őszén az egyesülés szervezésében és javaslatai alapján végzett talajmunkák, vetések, technológiák stb. alkalmazásának eredményeként javultak a hozamok.

Pl. az őszi búza az 1976. évi tervezett 43,4 q/ha, illetve a tényleges 44,1 q/ha átlag-termése a következő évben 51,4 q/ha-ra emelkedett. Ezen belül a gazdaságok között szűkül a szóródások mértéke: a legalacsonyabb taggazdasági hozam 32 q/ha-ról 40,4 q/ha-ra, a legmagasabb pedig 58,2 q/ha-ról 64,4 q/ha-ra emelkedett.

Az egyesületek koordinációs tevékenységében elsődleges helyet foglalt el a részt vevő gazdaságok dolgozóinak *háztáji gazdaságaiban* folyó termelőtevékenység összehangolt fejlesztése és segítése. A szervezett együttműködés lehetővé teszi a háztáji gazdaságok jobb anyag- és eszközellátását, a termékek szervezettebb értékesítését, ami növeli az árutermelést és a résztvevők jövedelmét is.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az agráripari egyesületek alig egy évi működéséből is megállapítható, hogy szervezetük, működésük rendje, közös gazdasági és koordinációs tevékenységük, valamint fejlesztési célkitűzéseik alapvetően helyesek. E célok megfelelnek az egyesületek regionális körzete termőhelyi és közgazdasági adottságainak, a taggazdaságok és a népgazdaság érdekeinek.

Kapcsolatuk a területi és a központi állami és társadalmi szervekkel, vállalatokkal megfelelő. Elsőrendű feladatnak tekintik az egyesülés és a tagvállalatok közötti szoros, koordinatív jellegű belső kapcsolatok kialakítását.

Az egyesületek tevékenységében — a közös termelési, fejlesztési feladatok mellett — meghatározó szerepet tölt be, illetve kell, hogy betöltsön a koordináció. Ennek megfelelően az egyesülés — koordinációs feladatai következtében — saját regionális körzetében, meghatározott tevékenységi körben, a népgazdasági érdekekkel összhangban célszerű, ha az egyesülés szervező, gazdaságirányító munkát is végez, illetve környezetében ilyen jellegű hatást, befolyásolást ér el.

A jelenleg működő valamennyi egyesülés vertikális szervezet. A forma azonban alkalmasnak látszik ipar nélküli, tehát horizontális — csak mezőgazdasági üzemek tevékenységét összehangoló és fejlesztő — kapcsolat kialakítására is. Véleményem szerint célszerű lenne a gyakorlatban ezt kipróbálni.

Az egyesületek tevékenységének kedvező hatását a környezetére az is mutatja, hogy újabb gazdaságok szeretnének csatlakozni hozzájuk.

Az egyesületek eddigi rövid működése alapján merült fel az agráripari egyesületeknek gazdasági-tudományos társulásokban való részvétele, illetve ilyen társulás alapítása. A kérdés elvi része, hogy a sajátos gazdasági társulásként fel-fogott agráripari egyesületek mint másodlagos vállalatok létrehozhatnak-e, illetve részt vehetnek-e további vagyoni-tulajdoni, rendelkezési áttételeződést eredményező harmadlagos vagy további fokozatot jelentő közös vállalatokban, másrészt tudományos kutatómunkát végző költségvetési intézmények tagjai lehetnek-e gazdasági társulásoknak. Véleményem szerint ilyen esetekben hasznos és célszerű az együttműködés létrehozása.

Az agráripari egyesületekben jól kialakított érdekeltségi és döntési rendszer fenntartása érdekében célszerű megvizsgálni az élelmiszeripari vállalatok vagyoni

érdekeltségi viszonyainak az alakulását, mivel az egyesülésekben a vagyoni betétarányos eredményfelosztás elve érvényesül.

Az egyes egyesülések által megvalósított közös termelőberuházás üzemeltetésének a módszere még kialakulatlan. Az üzemeltetés két úton történhet: vagy az egyesülés — mint vállalat — működteti saját alkalmazottaival, vagy valamelyik taggazdaság üzemelteti. Az utóbbi megoldásnál merül fel, hogy az üzemeltető taggazdaságnál milyen legyen a gazdasági elszámolás rendje, a jövedelemből való részesedés stb. Két megoldás is felmerül: az elért tiszta jövedelemből való vagy a végtermékből való részesedés lehetősége. Véleményem szerint amennyiben a taggazdaság területén valósul meg a közös eszközökből létrehozott termelőberuházás és azt a taggazdaság saját üzemi keretei között üzemelteti — a kölcsönös érdek és kockázatvállalás alapján — a végtermékből való részesedés látszik a megfelelő megoldásnak.

*

Megállapítható, hogy a négy agráripari egyesülés indulása, tevékenysége és a fejlesztés iránya kedvezően alakul. Messzemenő következtetéseket azonban még nem lehet levonni. Az egyesülések tevékenysége nagy figyelmet érdemel, célszerű és szükséges a megfelelő segítségnyújtás is, anélkül azonban, hogy ez a bevált és jól működő együttműködések, társulások rovására menne.

В Венгрии в 1976 году образовалось — опытного характера — четыре аграрно-промышленных объединения. Организации носят горизонтальный характер, члены предприятия сельского хозяйства и пищевой промышленности. В рамках аграрно-промышленного объединения постепенно организуется совместная производственная и перерабатывающая деятельность. Наивысшим органом является совет объединения, который состоит из законных представителей участников. По опыту первого года деятельность и направление развития четырех аграрно-промышленных объединений были благоприятными.

Im Jahre 1976 wurden vier agrar-industrielle Vereinigungen — mit Versuchszweck — in Ungarn begründet. Diese Organisationen haben horizontalen Charakter, ihre Mitglieder sind Betriebe für Lebensmittelindustrie und für Landwirtschaft. Im Rahmen der agrar-industriellen Vereinigungen wird die gemeinsame Produktions- und Verarbeitungstätigkeit stufenweise organisiert. Das höchste Organ der Vereinigungen ist der Vereinigungsrat, der aus den gesetzlichen Vertretern der Teilnehmer zusammengesetzt ist. Auf Grund der Erfahrungen des ersten Jahres kann es festgestellt werden, dass sich die Tätigkeit der Vereinigungen und die Richtung der Entwicklung günstig gestaltet.

In 1976 four agrar-industrial associations were established in Hungary with experimental aims. These organizations have a horizontal character, their members are food industrial and agricultural enterprises. In the framework of agrar-industrial associations the common production and processing activity is gradually organized. Their supreme organ is the Association's Council consisting of legal representatives of the participants. On the basis of first year experiences the activity of the four agrar-industrial associations and the direction of development are favourable.

GÉPEINK A MUNKÁBAN IGAZOLJÁK JÓ HÍRNEVÜNKET!

Teherbírási: 6 tonna

Szórási szélesség: 6-7 méter

Üzemi sebesség: 12 km/ó

— ezek az I-PTU-6,0 típusú trágyaszóró pótkocsi jellemző adatai.

A trágyaszóró könnyen átalakítható egyszerű teherszállító billenő pótkocsivá.

AZ I-PTU-6,0 TÍPUSÚ TRÁGYASZÓRÓT

a TRAKTOROEXPORT

Szovjet Külkereskedelmi Egyesülés mutatja be az AGROMASEXPO Nemzetközi Mezőgazdasági, Élelmiszeripari Gép- és Műszerkiállításon

ÁPRILIS 14-TŐL 19-IG

A TRAKTOROEXPORT ezen kívül kiállít:

- új, nagy teljesítményű K-701 és T-150K típusú kerekes traktorokat
- mozgékony, 25 lóerős T-25A típusú traktort
- DTD-55 típusú vontatótraktort
- DT-75-ös traktort
- gabonabetakarító kombájnokokat.

MEGHÍVJUK ÖNT,

látogassa meg a TRAKTOROEXPORT Külkereskedelmi Egyesülés kiállítását az AGROMASEXPO-n a Budapesti Nemzetközi Vásárközpontban!

NYITVATARTÁS: 9-TŐL 17 ÓRAIG

TRAKTOROEXPORT